

קורע-מחתך ב'

קורע ומחתך מאי הן? (המשך)

א. רמב"ם הלכות שבת פרק כג:ו

ואין שוברין את החרס ואין קורעין את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי.

ב. מנחת חינוך מצוה לב, מוסך השבת כד

וכבר הבאתי כ"פ במקום דחייב שמים והר"מ אינו מביא ואין להאריך.

ג. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שמ:יז

אין שוברין את החרס ואין קורעין את הנייר המותרים בטלטול כדי להשתמש בהם איזה תשמיש מפני שהוא כמתקן כלי עיין ס' תק"ח.
(אבל משום קורע אין איסור אלא כשקורע ומפריד גופים רבים שנתחברו כגון קורע בגד הארוג מחושים הרבה אבל הנייר שהוא גוף אחד אין בפסיקתו וחיתוכו משום קורע ומטעם זה מותר לקרוע עור שעל פי חבית של יין...)

ד. שבת מח ע"א

מתירין בית הצואר בשבת אבל לא פותחין

ה. רש"י מסכת שבת דף מח עמוד א

מתירין בית הצואר - שדרך הכובסים לקושרן.

ו. ביאור הלכה סימן שמ:יג "אין שוברין"

בדף מ"ח וטעמו כמו שכתבנו בבה"ל לקמיה דס"ל [לרש"י] דכל דבר שהתיקון מנכר תיכף בעת הקריעה גופא, לא שייך בזה שם קורע כלל כיון דעושה כלי בקריעתו א"כ ה"נ דסברת הגמרא הוא דמשוי ליה מנא בקריעתו ע"כ לא שייך בזה שם קורע כלל...

ז. שש"כ ט הערה יא

ע"ש סעי' יג בביה"ל ד"ה "אין" ... בדעת השו"ע דקריעה שהיא עצמה תיקון לא חשיב קורע

מילואים: "דאורייתא"

ח. רמב"ם הלכות שבת פרק י:י

הקורע כדי לתפור שתי תפירות על מנת לתפור שתי תפירות חייב... הקורע בחמתו או על מת שהוא חייב לקרוע עליו חייב... והפותח בית הצואר בשבת חייב.

ט. ביאור הלכה סימן שמ:יג "אין שוברין"

ולולי דמסתפינא הו"א דבר חדש בזה דלא שייך שם "קורע ע"מ לתקן" כ"א כשקורע איזה דבר באמצע והוא צריך לתיקון שניהם וכעין שהיה במשכן שיריעה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה [שבת ע"ד] שהקריעה היתה לצורך תועלת כל היריעה... וכשקורע בחמתו דמחייב הרמב"ם, הטעם משום דמטיב בזה לעצמו שמשכך חמתו הוי כאלו מתקן כל גוף הבגד... לכך בעניננו שהוא קורע איזה חתיכת נייר מדף שלם כדי להשתמש בו איזה דבר מה, ובדף שנקרע ממנו הנייר הזה אינו מתקנו כלל, ואפשר דמקלקלו ג"כ, אין זה בכלל קורע ע"מ לתקן...

י. ראש השנה כט ע"ב

מנא הני מילי [דאין תוקעין בשבת]? אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא, כתוב אחד אומר "שבתון זכרון תרועה" וכתוב אחד אומר "יום תרועה יהיה לכם", לא קשיא, כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביום טוב שחל להיות בחול. אמר רבא: אי מדאורייתא היא, במקדש היכי תקעינן?...

יא. שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן ל:א

הנה כמדומני שלא נסתפק אדם מעולם שיהי' שייך מלאכת מחתך דאורייתא בחתוך קול, או חתוך מים לפי המדה, דדוקא בחתוך עור או עצים דבר ממש שייך מחתך עיין שבת ע"ד ע"ב וברמב"ם פי"א ה"ז משבת. ועיין מש"כ בעניי בשבט הלוי ה"א ס' קט"ו.
אלא דראיתי להגאון מהר"ם שיק בחי' מצות מצוה ת"ו כתב ליישב שיטת הגמ' ריש פ"ד דר"ה דהוי ס"ל מעיקרא דתקיעת שופר בשבת אסור מה"ת מקרא דזכרון תרועה, וכ"ה הירושלמי שם באמת, והקשה הטו"א מכמה מקומות דמוכח דאין סרך איסור תורה בתקיעה - וכ' המהרמ"ש ז"ל שם - די"ל דאיסור תורה יש משום מלאכת מחתך כיון שיש שיעור לתקיעה ולתרועה ומחתך הקול לפי מדתו.
ואני תמה אם אמרה הגאון, דמאין הרגלים לדבר לחייב בכזה מה"ת כיון דאינו דומה כלל במציאותו למחתך עור דמשכן, וכן פשוט אצלי דגם במים לא שייך מחתך כגון דמחלק שטח מים לפי מדה הצריך לו וכיו"ב כל דבר לח.

יב. מנחת חינוך מצוה לב מוסך השבת אות לג
הכלל דמלאכה זו אינה רק במתכוין למדה, ובלא כוונה ל"ה מלאכה כלל. ול"ש פס"ר, כי המלאכה אינה מלאכה רק במתכוין למלאכה.

יג. שבת עד ע"ב
אמר רב מנשה האי מאן דסלית סילתי [חותך עצים דקים] חייב משום טוחן. אמר רב אשי, אי קפיד אמשחא חייב משום מחתך.

יד. רמב"ם הלכות שבת פרק יא:ז
המחתך מן העור כדי לעשות קמיע חייב, והוא שיתכוין למדת ארכו ומדת רחבו ויחתוך בכונה שהיא מלאכה, אבל אם חתך דרך הפסד או בלא כונה למדתו, אלא כמתעסק או כמשחק, הרי זה פטור.

טו. ביצה לב ע"ב
משנה אין שוברין את החרס ואין חותכין הנייר לצלות בו...
גמרא מאי טעמא משום דקא מתקן מנא

טז. רמב"ם הלכות שבת פרק כג:ו
ואין שוברין את החרס ואין קורעין את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי.

יז. רמב"ם הלכות שבת פרק יא:ז
המחתך מן העור כדי לעשות קמיע חייב, והוא שיתכוין למדת ארכו ומדת רחבו ויחתוך בכונה שהיא מלאכה, אבל אם חתך דרך הפסד או בלא כונה למדתו אלא כמתעסק או כמשחק הרי זה פטור,

יח. ר' שמואל טל, "מחתך בכלים"
ואף שהרמב"ם הדגים את מקרה הפטור בכגון שהוא מתעסק, אין המקרה הזה [דלא מכווין למידתו] יוצא מידי פטור זה, דמתעסק זה אין משמעות דוקא בכגון דא שהוא לא חשב על שום דבר או שלא חשב על שום תועלת, דאם כן לא היה מוצדק להשוות לכך את המילים "בלא כוונה למידתו", דהיה צריך לומר "בלא כוונה" או "בלא כוונה לתקן".

יט. אורחות שבת יא הערה נא
י"ל דמיירי שע"י חיתוכו כמשחק נוצרה חתיכה במדה שהיתה חשובה בעולם, וכגון מידת קמיע... עוד י"ל דאה"נ דאין כאן איסור מחתך, רק איסור קורע מדרבנן, וצ"ע.

כ. ר' דוד רביאט, מחתך, עמ' 936
Mechataich is only transgressed when the measured cutting is intentional and calculated... Therefore, a correctly measured cut, or a straight, evenly clipped border that somehow occurred while one was cutting or tearing (where permissible) in an indiscriminate manner is not within the general premise of Mechataich or even remotely related to the Melocho.

כא. ר' שמואל טל, "מחתך בכלים"
ועוד נראה פשוט וברור, שאם אדם עושה חיתוך בגוף דבר באופן ששני צדי החתך ממשיכים להתקיים כפי שהיו קודם לכן – אין בזה שום דמיון למחתך ואין בזה צד איסור... דעניין מלאכת מחתך הוא שינוי מידת הדבר והעמדתו על אורך ורוחב מסוימים באופן שיתאים לשימוש מסוים... דהחיתוך משנה את מידת אורכו ומידת רוחבו של הדבר הנחתך. והיינו כמו מחתך העורות, שבחיתוכו הוא מסלק פיסות עור שעודפות על מידת האורך והרוחב שהוא צריך...

כב. רמב"ם הלכות שבת פרק יא:ז
המחתך מן העור כדי לעשות קמיע חייב, והוא שיתכוין למדת ארכו ומדת רחבו ויחתוך בכונה שהיא מלאכה, אבל אם חתך דרך הפסד או בלא כונה למדתו אלא כמתעסק או כמשחק הרי זה פטור,

כג. ר' שמואל טל, "מחתך בכלים"
לכל דבר שרוצים לדייק במידתו יש שיעור של אי דיוק המתאים לאותו דבר.

כד. משנה ברורה סימן שכב ס"ק יח
המחתך עור או כל דבר שאדם מחתך ומקפיד על מדתו בין עץ או מתכת או אפילו נוצות של עוף כיון שמקפיד על מדת ארכו ורחבו וחותר בכונה חייב.

כה. שבת עד ע"ב

התולש את הכנף והקוטמו והמורטו חייב שלש חטאות... קוטם חייב משום מחתך...

כו. רש"י מסכת שבת דף עד עמוד ב

התולש את הכנף - נוצה גדולה מן כנף העוף.

והקוטמו [הנוצה] - לאחר שתלשו חותך ראשו שהוא דק, וראוי להניחו בכר וכסת. משום מחתך - דקפיד לחתוך עד מקום שהוא ראוי...

כז. שבת עה ע"ב

המגרר ראשי כלונסות בשבת חייב משום מחתך

כח. ביצה לג.-:

אמר רב יהודה: אוכלי בהמה אין בהן משום תקון כלי. איתביה רב כהנא לרב יהודה, "מטלטלין עצי בשמים להריח בהן ולהניף בהן לחולה ומוללו ומריח בו ולא יקטמנו להריח בו ואם קטמו פטור אבל אסור, לחצוץ בו שניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת!"...

כט. ר' שמואל טל, "מחתך בכלים"

לפי מה שיתבאר לקמן שמלאכת מכה בפטיש חלה רק כאשר לא חלה מלאכה אחרת, יש מקום להבין שתיקון כלי אינו אמור להיות בהכרח בכלל מלאכת מכה בפטיש. ואם תיקון הכלי נעשה באופן שמתאים לגדרי מלאכה כלשהי - הוא נחשב בכלל המלאכה ההיא...

ל. שבת קכה ע"ב

"זמורה שהיא קשורה כו' [ממלאים בה בשבת]. "קשורה אין, לא קשורה לא... גזירה שמא יקטום.

לא. רש"י מסכת שבת דף קכה עמוד ב

גזירה שמא יקטום - שמא למחר תהיה לו ארוכה ויקטמנה, מתוך שהיא רכה ונוחה לקטום, ונמצא עושה כלי, וחייב משום מכה בפטיש, אבל בחריות לשיבה - ליכא למיגזר הכי, הלכך במחשבה סגי.

לב. ערוך לנר מסכת סוכה דף לג עמוד ב

דמחתך לא שייך רק כשחותך בסכין או בכלי ולא ביד.

לג. ביאור הלכה סימן שכב:ה "אחד"

לכאורה קשה אמאי התירו לקטום בקשים להריח נהי דאינו מכיין בהקטימה לעשותה כלי שאינו רק להריח ואין שייך בזה תקון כלי יאסר משום מחתך בקשים שאינם בכלל אוכלי בהמה דהרי בכל מלאכת מחתך אין הטעם משום דבזה עושה כלי אלא דזה גופא הוא מלאכה כידוע ממה שאמר הגמרא שבת ע"ד ע"ב האי מאן דסלית סילתא וקפיד אמשחתא דחייב גם משום מחתך ואולי דכיון דמיירי בקוטם ביד כמו שכתבנו במ"ב סק"ז אפילו משום מחתך לית בזה דסתם מחתך הוא בכלי וכן משמע לענ"ד מהרא"ש שכתב דלהכי פטור בקוטם ביד לחצות בו שינוי משום דהוי כלאחר יד וכן רש"י ג"כ כתב דקטימה שלא בסכין תקון כלאחר יד הוא ולא תקון מעליא ואי שם מחתך שייך אפילו ביד דל מהכא שם תקון וליחייב משום מחתך...

לד. ר' שמואל טל, "מחתך בכלים"

אמנם נראה שכאשר החיתוך הוא רק היכי תימצי להשאיר את המכלול כפי שהוא, כדי שלא ייפסד במהלך התשמיש המסוים שהוא רוצה להשתמש בחלק הקטן שהוא מפריד ממנו, אין זה חיתוך "בכוונה למידתו".

תומר

לה. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שמ:ז

אין שוברין את החרס ואין קורעין את הנייר המותרים בטלטול כדי להשתמש בהם איזה תשמיש מפני שהוא כמתקן כלי עיין ס' תק"ח. (אבל משום קורע אין איסור אלא כשקורע ומפריד גופים רבים שנתחברו כגון קורע בגד הארוג מחוטים הרבה אבל הנייר שהוא גוף אחד אין בפסיקתו וחיתוכו משום קורע ומטעם זה מותר לקרוע עור שעל פי חבית של יין...

לו. ביאור הלכה סימן שמ:יג "אין"

ומה שרצה אחד מן האחרונים להוציא מזה דלא שייך קריעה כ"א בדבר הנתפר ונארג שנתדבק מגופים רבים וכעין שהיה ביריעות, אבל לא בדבר שהוא מגוף אחד כמו עור ונייר, זה אינו דמבואר בירושלמי בהדיא דבעור שייך ג"כ קריעה וכבר רצה לומר כן הנשמת אדם ודחה זה מכח הירושלמי הזה. ולולי דמסתפינא הו"א דבר חדש בזה דלא שייך שם קורע ע"מ לתקן כ"א כשקורע איזה דבר באמצע והוא צריך לתיקון שניהם...

לז. אורחות שבת פ' יא הערה כג

ובלאו הכי לכאור' צ"ע דהא גם כאשר קורע יריעה אין זו הפרדה בין החוטים אלא קריעת עצם החוטים! ועוד שכל החוטים הארוגים נחשבים כגוף אחד משעת האריגה, ואם כן כל קריעת בד הרי היא כקריעת גוף אחד, ואפילו הכי חייב!

לח. מנחת חינוך מצוה לב מוסך השבת אות כד

וזה פשוט דלא נקרא תופר או קורע רק בדברים הרכים או עורות דדרכן לתפור אבל מה שהאומנים עושים שתופרין כלי חרס שבורים כמו פארציליין וכדומה ל"ש תופר רק עושה כלי או שובר אבל תפירה וקריעה ל"ש כלל כי במשכן ה' יריעות וכדומה וז"פ:

לט. רמב"ם הלכות שבת פרק כג:ו

ואין שוברין את החרס ואין קורעין את הנייר מפני שהוא כמתקן כלי.

מ. שש"כ ט הערה עז

יתכן בדמדביק דהוה רק תולדה דתופר אינו אלא כאשר על ידי הדבק נעשו שני דברים לגוף אחד ממש, מה שאין כן במדביק נייר לבקבוק, דאין הנייר נעשה חלק מן הבקבוק ממש, רק נשאר כדבר בפני עצמו המודבק לבקבוק. וגם נראה לענין קורע, דלא שייך שם "קורע" לענין מלאכת שבת אלא כמו שני ניירות שנתחברו לאחד, דהפרדתם הוה ליה קריעתם, מה שאין כן בנידון דידן דחשיב רק כ"מסיר" את הנייר מהבקבוק ולא כקורע...

מא. שבת קמו ע"א

תניא חדא "חותלות של גרוגרות ושל תמרים מתיר ומפקיע וחותר" ותניא אידך "מתיר אבל לא מפקיע ולא חותר"! לא קשיא הא רבנן הא רבי נחמיה...

מב. רש"י מסכת שבת דף קמו עמוד א

מתיר - אם הכסוי קשור בחבל.
אבל לא מפקיע - סותר שרשרות החבל בכלי.
ולא חותר - דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו, וסכין אינו עשוי לכך.

מג. שו"ע אורח חיים שיד:ח

חותלות (פי' מיני כלים) של תמרים וגרוגרות, אם הכיסוי קשור בחבל, מתיר וסותר שרשרות החבל וחותר אפילו בסכין, ואפי' גופן של חותלות, שכל זה כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם.

מד. ר' דוד ריביאט, קורע, עמ' 828

Cutting rope, cord, wire, or string is not the Meloch of Koraya, because Koraya is only possible with materials that are sewn or glued when torn.

מה. ר' דוד ריביאט, קורע, הערה 16

ונראה דטעמא דמלתא משום דברוב מיני אוכלין לא שייך צורת המלאכה כלל. ואולי משום דאוכל אינו ראוי לתפירה וגם הוי דבר שאינו מתקיים, ולכן לא שייך בה קורע אפילו משם שבות...

מו. שבת צד ע"ב

משנה הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות

גמרא אמר רבי אלעזר מחלוקת ביד, אבל בכלי חייב. פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך כחו דרבי אליעזר קא משמע לן ואמר רבי אלעזר מחלוקת לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תנן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קא משמע לן...
רש"י...משום גוזז...

מז. משנה ברורה סימן שיד ס"ק מא

כתבו הפוסקים המבקע עצים לחתיכות גדולות איסורו הוא רק מד"ס משום עובדא דחול. והמבקע לחתיכות קטנות חייב משום טוחן ואם מקפיד הוא על המדה חייב משום מחתך אפילו בחתיכות גדולות:

מח. ר' דוד ריביאט, מחתך, עמ' 936

The Melocho of Mechataich does not apply to foods, because Mechataich is part of the tanning process.

מט. רמב"ם הלכות שבת פרק יא:ח

כל דבר שהוא ראוי למאכל בהמה כגון תבן ועשבים לחים והוצין וכיוצא בהן מותר לקטום אותן בשבת מפני שאין בהן תקון כלים

נ. ערוך השולחן אורח חיים סימן שכב:ה

והטעם דכל דבר העומד לאכילה הוא מוכן לכל צורך [לבוש] שהרי אני יכול לאכול באיזה אופן שארצה אם לקטום אם לשבור וכן הוא במאכלי בהמה ואין על זה שם תקון כלי...

נא. ר' דוד ריביאט, מחתך, הערה יב

אבל לענין נטילת צפרניים או גוזז שיער היכא שמכוין למדה שלא משום מצוה י"ל דאה"נ חייב תרתי. [ולכאורה אין לומר דשער ועור האדם הוי כאוכלין דאין דרך להקפיד על המידה, דטעמא דאוכלין משום דלא שייך בהם תיקון כלי כמו"ש הרמב"ם פי"א ה"ח. אבל גבי אדם שייך תיקון גברא (כמו"ש רש"י בכתובות גבי מפיס מורסא.)]